

BAZA DOAJ

Martina Jurilj, Matea Dragičević
Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru
Informacijske znanosti
88 000 Mostar, Bosna i Hercegovina

SAŽETAK

DOAJ baza je neovisna baza podataka sa otvorenim pristupom koja sadrži velik broj časopisa na raznim jezicima. Njena važnost je velika jer promiče znanost u mnogim područjima, podržava otvorenu znanost i promiče obrazovanje svima. Otvorena znanost može pomoći u razvoju manjih znanstvenih zajednica poput Bosne i Hercegovine. Standardi kojima težimo trebaju biti ugrađeni u kontekst razvoja otvorene znanosti. To vrijedi jednako za organizaciju rada časopisa i transparentnost svih procesa u toj organizaciji, kao i za pohranu sirovih podataka istraživanja. Otvaranje podataka o istraživanju olakšava se zahvaljujući sve većim mogućnostima digitalne tehnologije

Ključne riječi: Otvorena znanost, biomedicinski časopisi, podatci o istraživanju, akademske baze podataka

UVOD

Akademске базе podataka čini organiziranu zbirku znanstvenih informacija koje se pojavljuju u različitim oblicima. Najčešće su to članci u časopisima, ali baze unutar sebe sadrže i druge vrste znanstvenih radova te uključuje zbornike radova, knjige, smjernice i slično. Vrlo su važne za područja biomedicine, zdravstva i drugi područja znanosti. Temelj za funkcioniranje sustava za pretraživanje znanstvenih informacija čini pohrana podataka u obliku zapisa koji se sastoje od polja u koje se unose podaci za identifikaciju određenog rada. U nastavku ćemo predstaviti bazu DOAJ koja je važna za razvoj otvorene znanosti.

Otvoreni pristup informacijama je vrlo važan za uspostavljanje kvalitetnije znanosti i predstavlja budućnost u unaprjeđenju transparentnosti istraživanja. Otvorena znanost je pristup znanosti koji označava promjenu sustava kroz otvorene i suradničke načine komuniciranja, stvaranja i dijeljenja znanja, resursa, rezultata i podataka, u što ranijoj fazi istraživanja (1). Otvorena znanost može pomoći u razvoju manjih znanstvenih zajednica poput Bosne i Hercegovine. Standardi kojima težimo trebaju biti ugrađeni u kontekst razvoja otvorene znanosti (2). To vrijedi jednako za organizaciju rada časopisa i transparentnost svih procesa u toj organizaciji, kao i za pohranu sirovih podataka istraživanja (3). Otvoravanje podataka o istraživanju olakšava se zahvaljujući sve većim mogućnostima digitalne tehnologije (4,5). Zbog svega navedenog važno je u strategiji razvoja predvidjeti i obvezu lokalnih časopisa za pohranu svojih radova u bazi DOAJ.

BAZA DOAJ

DOAJ je zbirka znanstvenih i stručnih elektroničkih časopisa u otvorenom pristupu. Svi časopisi koji ulaze u zbirku prethodno su provjereni; svaki uključen časopis mora proći recenzijski postupak te kontrolu kvalitete od strane uredništva, mora donositi znanstvene sadržaje i biti javno dostupan. Baza trenutno uključuje više od 11.000 časopisa iz 125 zemalja te pokriva sva područja znanosti (6). DOAJ se zalaže za 100% neovisnost i održavanje svih svojih usluga i metapodataka kao slobodnih za upotrebu

ili ponovnu upotrebu za sve (7). Prva tri mjesta po broju časopisa u ovoj bazi zauzimaju SAD, Brazil i UK (<http://www.doaj.org>) (8). Od 3. studenoga 2016. godine članovi DOAJ uključuju 171 knjižnicu, knjižnična udruženja, konzorcije, sveučilišta i istraživačke centre iz 29 zemalja (9).

Pozitivne strane DOAJ-a uključuju: njegov ogroman i uključiv sadržaj koji odražava mnoge discipline, 128 zemalja i mnogo jezika; snažan brend i URL koji se lako pamti (<https://doaj.org/>); ima reputaciju za svoj postupak provjere, a zbog toga ima i kvalitetan sadržaj; jasno, jednostavno za korištenje korisničko sučelje; dijeljenje metapodataka kako bi se olakšala druga pretraživanja sadržaja. Čini se da slabosti DOAJ-a proizlaze iz njegovih višestrukih svrha. DOAJ je usluga pretraživanja, mehanizam za promicanje određene vizije tehničkih aspekata izdavanja znanstvenih časopisa, a alat za istraživanje i alat za autore i ulagače da pretražuju prikladna mjesta izdavanja. Pokušavajući postići sve ove stvari, DOAJ je manje nego optimalan kao usluga pretraživanja knjižnica, što je primarni fokus ovog članka (10). U određivanju ugleda časopisa na primjer, časopisi indeksirani u *Scopus*-u ili *Web of Science*-u kategorizirani su kao časopisi s visokim ugledom, časopisi indeksirani u DOAJ kategorizirani su kao srednje renomirani časopisi, a časopisi indeksirani isključivo u Google Scholaru kategorizirani su kao časopisi s niskom reputacijom (11).

Indeksiranjem časopis dobiva svoj vlastiti zapis u DOAJ bazi podataka. Kako bi usluga bila razumljivija korisnicima, poveznica u DOAJ mora ići izravno na početnu stranicu časopisa, a ne na zbirku časopisa. Jasno istaknute moraju biti i poveznice na najnovije izdanje, arhivu ili starija izdanja, pretraživanje i pregledavanje, stranicu sa osnovnim informacijama o časopisu, uredništvo te kontakt informacije. Također, posebno se ističe važnost da početna stranica poštuje visoke etičke i profesionalne standarde.

Časopis koji ispunjava tražene kriterije, mora proći kroz proces prijave da bi bio uključen u DOAJ. Obrazac za prijavu je vrlo detaljan, sastoji se od 58 pitanja koja su usko povezani sa osnovnim uvjetima za uključivanje časopisa. Općenito, svaka prijava se pregledava individualno i prolazi kroz ruke do četiri različita člana uredništva. Odluka o prihvaćanju

može potrajati do šest mjeseci (12). Ako nam je jasan proces prikupljanja znanja od strane znanstvenika kako bi radili svoja istraživanja, te činjenicu da njihovi radovi trebaju biti dostupni ostalim znanstvenicima (13) onda bi cilj svih urednika časopisa trebao biti indeksiranje u jednoj ovakvoj bazi .

LITERATURA

1. Ciji. Pristupljeno na: file:///C:/Users/Pc/Downloads/1098545.483-1468-1-PB.pdf
2. Šimić J, Tomić V, Vukojević M. Lokalna znanstvena infrastruktura u kontekstu zaštite od pandemije COVID-19. Zdravstveni glasnik. 2020; 6: 19-24.
3. Utrobičić A, Šimić J, Malički M, Marušić M, Marušić A. Composition of editorial boards and peer review policies of Croatian journals indexed in Web of Science and Scopus. European science editing, 2014;2;31-33.
4. Krleža-Jerić, K., Gabelica M, Banzi R, Krnić-Martinić M, Pulido B, Mahmić-Kaknjo M, Reverie L, Šimić J, Utrobičić A, Hrgović I. IMPACT Observatory: tracking the evolution of clinical trial data sharing and research integrity. Biochemia Medica. 2016; 26: 308-17.
5. Mahmić-Kaknjo M, Šimić J, Krleža-Jerić K. Setting the IMPACT (IMProve Access to Clinical Trial data) Observatory baseline. Biochemia Medica. 2018; 28(1): 7-15.
6. <http://baze.nsk.hr/baza/doaj-directory-of-open-access-journals/> (23.1.2021.).
7. [<https://doaj.org/about/>](https://doaj.org/about/) (23.1.2021.).
8. Usp. KURELOVIĆ KRELJA, Elena, RAK, Sabina, TOMLJANOVIĆ, „Prihvatanje otvorenog pristupa u znanosti i obrazovanju“ u: *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, Rijeka, Vol. I, 2013, br. 1, str. 4.
9. Usp. MORRISON, Heather, „Directory of Open Access Journals (DOAJ)“ u: *The Charleston Advisor*, Vol. XVIII, 2017, br. 3, str. 25.
10. MORRISON, Heather, „Directory of Open Access Journals (DOAJ)“ u: *The Charleston Advisor*, Vol. XVIII, 2017, br. 3, str. 25.
11. AHMAR, Ansari Saleh i dr., „Lecturers’ Understanding on Indexing Databases of SINTA, DOAJ, Google Scholar, SCOPUS, and Web of Science: A Study of Indonesians“ u: *Journal of Physics: Conference Series*, Vol. CMLIXIV, 2018, str. 7.
12. VOČANEC, Domagoj, *Uključivanje publikacija u baze podataka: zbornik radova INFUTURE konferencije*, 8.2.2017, https://bib.irb.hr/datoteka/879409.Vocanec_Diplomski_rad.pdf, (23.1.2021.).
13. Šimić J, Babić D. Znanstvena komunikacija u biomedicini i zdravstvu. Zdravstveni glasnik. 2018; 2: 68-70.